

TĂNG CƯỜNG HỢP TÁC Á - ÂU, CÙNG ỨNG PHÓ CÁC THÁCH THỨC AN NINH PHI TRUYỀN THỐNG

*PGS.TS. Đinh Công Tuấn
Viện Nghiên cứu Châu Âu*

Lời Toà soạn: Nhân kết thúc Hội nghị Bộ trưởng Ngoại giao Diễn đàn Hợp tác Á – Âu (ASEM) lần thứ 10 tổ chức tại Hunggari trong 2 ngày 06 và 07 tháng 6 năm 2011, Đài Tiếng nói Việt Nam đã tiến hành phỏng vấn PGS.TS. Đinh Công Tuấn, Tổng biên tập Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu, 4 câu hỏi về chủ đề này. Các câu hỏi và trả lời đã phát trên chương trình “Thế giới 7 ngày” VOV1 hồi 7 giờ 10 và 14 giờ 35, chủ nhật ngày 12 tháng 6 vừa qua. Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu xin đăng lại toàn bộ nội dung trên để bạn đọc gần xa tham khảo.

Câu hỏi 1: Thưa ông, tuần qua Hội nghị Bộ trưởng Ngoại giao Diễn đàn Hợp tác Á - Âu (ASEM) lần thứ 10 đã diễn ra ở ngoại ô thủ đô Budapest của Hungary. Tại Hội nghị lần này, các nước thành viên ASEM nhấn mạnh tới việc giải quyết các thách thức an ninh phi truyền thống như tình trạng khan hiếm lương thực, nguồn nước, các nguồn nhiên liệu, tác động tiêu cực của biến đổi khí hậu, các hoạt động của khủng bố và tội phạm xuyên quốc gia... Theo ông, những vấn đề này đang tác động tới hai châu lục, cũng như toàn cầu ở mức độ nào?

Trả lời: Như mọi người đã biết, trong 2 ngày 06 và 07 tháng 6 năm 2011, Hội nghị Bộ trưởng Ngoại giao của Diễn đàn hợp tác

Á - Âu lần thứ 10 đã diễn ra ở cung điện Hoàng Gia GODOLLO, cách thủ đô Budapest của Hunggari 30 km. Tham dự hội nghị có 46 Bộ trưởng Ngoại giao cùng Tổng thư ký ASEAN và Đại diện cao cấp về chính sách Đối ngoại và An ninh của Liên minh Châu Âu. Nội dung chủ yếu tập trung thảo luận về các giải pháp nhằm đối phó với những "thách thức an ninh phi truyền thống" như tình trạng khan hiếm năng lượng, nguồn nước, lương thực, thực phẩm, các tác động tiêu cực của biến đổi khí hậu, các hoạt động khủng bố và tội phạm xuyên quốc gia... Những vấn đề đang tác động tới hai châu lục Á - Âu nói riêng và trên toàn cầu nói chung ở mức độ rất nghiêm trọng.

Trong thời đại toàn cầu hoá, hội nhập quốc tế hiện nay, những vấn đề "an ninh phi truyền thống" đã vượt khỏi phạm vi lợi ích an ninh quốc gia của một nước, trở thành những thách thức toàn cầu, bởi hoạt động của tội phạm xuyên quốc gia, khủng bố quốc tế, nhất là khủng bố bằng vũ khí sinh học, hoá học, dịch bệnh là "không biên giới". Các hoạt động của bọn tội phạm buôn bán ma tuý, buôn người, cướp biển, buôn bán vũ khí, rửa tiền, tội phạm quốc tế, tội phạm công nghệ cao đã nghiêm trọng đến mức đáng báo động. Vấn đề ô nhiễm môi trường, xử lý thiên tai, vấn đề khủng hoảng lương thực, thực phẩm, nguồn nước, vấn đề khủng hoảng năng lượng đang là những thách thức rất lớn, rất nghiêm trọng cho cả hai lục địa Á - Âu, và cho cả hành tinh của chúng ta. Chính tính chất phức tạp và nguyên nhân sâu xa của những vấn đề "an ninh phi truyền thống" đã tạo ra sự nhận thức và đồng thuận cao giữa các nước và các tổ chức khu vực trong việc hợp tác, bàn bạc, tìm ra các giải pháp hữu hiệu để ngăn chặn các nguy cơ đó. Các nước trong Diễn đàn ASEM cùng nhau đưa ra những bước đi hài hoà kết hợp giữa kinh tế, chính trị, ngoại giao, pháp luật, khoa học kỹ thuật..., mở rộng sự hợp tác đa phương, song phương nhằm tăng cường trao đổi thông tin, trao đổi nhân sự, đào tạo, nâng cao năng lực công tác chuyên môn, nghiệp vụ, tăng cường các hoạt động thực tiễn về các vấn đề an ninh phi truyền thống này sinh, đẩy mạnh nghiên cứu chung

về các vấn đề "an ninh phi truyền thống", tiếp tục khai thác những lĩnh vực và phương thức hợp tác mới.

Câu hỏi 2: ASEM là một cơ chế đối thoại, hợp tác giữa châu Á - châu Âu mà trọng tâm là Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) trong một cấu trúc khu vực đang thay đổi nhanh chóng. 15 năm qua, số thành viên của ASEM ngày càng tăng và nhiều nước hiện tiếp tục có nguyện vọng tham gia ASEM. Liệu đây có phải là minh chứng cho thấy sức hút của diễn đàn này, cũng như của khu vực ASEAN nói riêng hay không, thưa ông?

Trả lời: Đúng như vậy, ASEM ngày càng tỏ rõ sức sống mãnh liệt, tính hấp dẫn mạnh mẽ của nó. Trải qua 15 năm hình thành và phát triển, từ Hội nghị ASEM 1 năm 1996 ở Băng Cốc (Thái Lan), khi đó ASEM chỉ có **26 thành viên** (15 nước thành viên của Liên minh Châu Âu, cùng với đại diện của Ủy ban Châu Âu, 7 nước trong Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á và 3 nước ở Đông Á là Nhật Bản, Trung Quốc và Hàn Quốc), đến nay **ASEM 10 bao gồm 46 thành viên** (27 thành viên của EU, 1 đại diện cho Ủy ban Châu Âu, 10 thành viên của ASEAN và Nga, Australia, New Zealand) đại diện cho khoảng 60% dân số thế giới và đóng góp hơn 50% GDP toàn cầu đang hoạt động ngày càng có hiệu quả hơn với cấu trúc hợp tác 3 trụ cột (chính trị - an ninh, kinh tế, văn hoá - xã hội) ASEM tiếp tục được tăng

cường và mở rộng sang nhiều lĩnh vực mới, thiết thực, đang **khẳng định rõ vị thế quốc tế của mình thông qua việc tích cực tham gia giải quyết các vấn đề cấp bách mang tính toàn cầu**. Rõ ràng ASEM đã có những bước trưởng thành vượt bậc, thực sự trở thành **cầu nối quan trọng và không thể thay thế trong quan hệ đối tác Á - Âu và ngày càng chứng tỏ tính hấp dẫn và sức sống mãnh liệt của nó**.

Câu hỏi 3: Vào thời điểm hiện tại, các nước thành viên của ASEM đang gặp nhiều vấn đề, cụ thể là cuộc khủng hoảng nợ công châu Âu, thảm họa động đất, sóng thần Nhật Bản kéo theo khủng hoảng tại các nhà máy điện hạt nhân, các tranh chấp lãnh thổ vẫn tiềm ẩn đe dọa sự ổn định của các nước thành viên. Nhưng dường như ASEM chưa trở thành khuôn khổ thích hợp và có khả năng giải quyết hoặc góp phần quyết định vào giải pháp cho những vấn đề toàn cầu nói trên. Hợp tác liên châu lục tuy đã được coi trọng hơn nhưng vẫn còn cách xa diện ưu tiên trong chính sách của các quốc gia. Ông có ý kiến như thế nào về vấn đề này?

Trả lời: Kể từ cuộc khủng hoảng tài chính và suy thoái kinh tế toàn cầu (năm 2008) đến nay, thế giới đang gặp phải nhiều khó khăn, thách thức to lớn. Tốc độ tăng trưởng kinh tế của Liên minh Châu Âu những năm gần đây luôn trời sụt, thất thường. Nếu như năm 2006 tăng trưởng GDP là 3,2%, thì năm 2008 hạ xuống còn 0,7%,

năm 2009 do khủng hoảng nghiêm trọng nên tăng trưởng -4,2%, năm 2010 đã bước đầu hồi phục, nhưng còn ở mức thấp 1%. Cùng với suy giảm kinh tế, xuất khẩu giảm, thất nghiệp gia tăng, đặc biệt từ cuối năm 2009, khủng hoảng nợ công của EU nói chung, của 4 nước Hy Lạp, Ailen, Bồ Đào Nha, Tây Ban Nha là rất nghiêm trọng. Khủng hoảng nợ công, thâm hụt ngân sách đã ảnh hưởng mạnh mẽ đến sức mạnh của đồng EUR, cùng với tình trạng nghèo khổ, tách biệt xã hội, già hoá dân số, những bất cập của hệ thống an ninh xã hội đã khiến cho Liên minh Châu Âu phải gồng mình lên nhằm tháo gỡ những khó khăn, thách thức to lớn nghiêm trọng đang đặt ra.

Còn ở châu Á, ngoài thảm họa động đất, sóng thần diễn ra ở Nhật Bản kéo theo biết bao nhiêu hệ lụy cần phải giải quyết, mấy ngày gần đây những tranh chấp trên biển Đông đang là chủ đề rất "nóng" cần phải được giải quyết.

Tôi cho rằng, mặc dù đã rất cố gắng, tập trung thảo luận vào 5 nội dung chính trong Hội nghị ASEM 10 lần này như: Các vấn đề khu vực; Các thách thức an ninh phi truyền thống; Các vấn đề toàn cầu; Thúc đẩy phục hồi kinh tế sau khủng hoảng tài chính và suy thoái kinh tế toàn cầu; Thúc đẩy triển khai kết quả cấp cao ASEM tại Brussels (Bi) năm 2010 và chuẩn bị cho Hội nghị cấp cao ASEM 9, dự kiến diễn ra tại Vientiane (Lào) vào năm 2012; Nhưng ASEM vẫn chỉ là

"diễn đàn" hợp tác có tính chất phi chính thức, là tiến trình mở, cơ chế khá lỏng lẻo. Cho nên dù đã rất cố gắng, nhưng do các cuộc tranh luận không đưa ra thành nghị quyết, có kết luận mang tính bắt buộc, nên ASEM chưa trở thành khuôn khổ thích hợp (ví dụ như Liên hợp quốc chẳng hạn) để có khả năng giải quyết hoặc góp phần quyết định vào giải pháp cho những vấn đề toàn cầu, cấp bách nói trên.

Dẫu vậy, ASEM vẫn là diễn đàn rất quan trọng để các bên cùng bàn bạc thảo luận về các vấn đề cấp bách quan trọng, gặp gỡ song phương bên lề hội nghị, cùng nhau thảo luận những vấn đề quan tâm hàng đầu hiện nay đang đặt ra cho mỗi thành viên ASEM, cũng như cho hai châu lục.

Câu hỏi 4: Vậy ASEM sẽ có bước chuyển động như thế nào trong tương lai để không chỉ là diễn đàn đối thoại, mà còn có những đóng góp thiết thực cho hoà bình thịnh vượng của hai khu vực?

Trả lời: Đây là câu hỏi rất hay, ASEM phải hoạt động ra sao trong tương lai, để không chỉ là "diễn đàn đối thoại", mà còn có "những đóng góp thiết thực cho hoà bình thịnh vượng của hai châu lục".

Nhìn vào 5 nội dung chính trong cuộc thảo luận tại Hội nghị ASEM 10 lần này, chúng ta thấy tham vọng của những người tổ chức là rất lớn. Nội dung đề cập đến tất

cả những vấn đề đang nổi lên cần giải quyết toàn cầu:

1. Các vấn đề khu vực;
2. Các thách thức an ninh phi truyền thống;
3. Các vấn đề toàn cầu;
4. Thúc đẩy phục hồi kinh tế sau khủng hoảng tài chính và suy thoái kinh tế toàn cầu;
5. Thúc đẩy triển khai kết quả cấp cao ASEM 8 tại Bi và chuẩn bị cho Hội nghị cấp cao ASEM 9 dự kiến diễn ra ở Vientiane (Lào).

Nghĩa là ASEM cần phải phối hợp, tìm các biện pháp có tính khả thi cao làm cho hợp tác có hiệu quả, thiết thực hơn và nâng cao hiệu quả điều phối của mình, nhằm đảm bảo Diễn đàn có thể phát huy hơn nữa tiềm năng của mình, đóng góp ngày càng hiệu quả vào việc giải quyết những vấn đề đặt ra đối với thế giới, khu vực và mỗi thành viên. Hội nghị đã thông qua tuyên bố của Chủ tịch Hội nghị, đề ra những định hướng lớn về phối hợp chính sách và phương hướng hợp tác. Vì vậy có thể khẳng định rằng ASEM ngày càng đạt được những kết quả quan trọng.

Phóng viên: Xin chân thành cảm ơn Ông.

P/V: Phan Thanh Tùng thực hiện